ופסחים ל: וש"נו. ל) [פסחים לב:], ג) [לעיל יט. ל. לקמן עא. ע"ש], ד) [ובחים נה:] לעיל טו. ד: פסחים קט. ע"ש חגיגה יא. [סוכה ו. ב"ח פב. ע"ש], ו) ל"ל הגבוה, ו) עיין .כ"ב

תורה אור השלם 1. וְכִי יִטְהַר הַזְּב מִזּוֹבוּ וְסָפֵּר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים ְלְטְהֵרֶתוֹ וְכַבֶּט בְּגָדִיוּ וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים ויקרא טו יג ו) ואיש כי תצא ממנו יִּשְׁרָבָת זְרָע וְרָחַץ בּּמִּיִם אֶת כָּל בְּשָּׂרוֹ וְטָמֵא עַד אֶת בָּל בְּשָּׂרוֹ וְטָמֵא עַד ויקרא טו טז

מוסף רש"י

. במי מקוה. המכונסיו משמע. ואע"ג חיים מדלא כתיב חיים (עירובין ד:) במים משמע מים המחוברים (שם יד:) או: במים נקודתו בפת"ח, משמע מים המיוחדים, לאפוקי שאובין, ומיהו מים חיים לא לריך, מדכתיב בזב (ויקרא טו) מים חיים, מכלל דשאר טמאין לאו מים חיים בעו, ומיהו במים, במים המיוחדין במקוה, אע"פ שהן גשמים (חגיגה יא.) לו: במים, מים המיוחדים שנקוו מתחילה מעלמם, מדלא כתיב במים (בשו"ח) למעוטי שחובין דאזיל השתא ומייתי וטביל לחויל השמח ומיינה וטפיל (רשב"ם פסחים קמ.). כל בשרו. משמע כל בשרו (ערוביו ד:) מללס כאמד כחיב בשרו, משמע שכל גופו עולה בהן, שאינו גרפה אלא כולו מכוסה

תום' ישנים

מהו שיעשה מכין ארוכה וישחום כו'. מיבעי ליה לבן זומא שמלרין טבילה מן המורה לטהור הנכנס לעזרה לפי שמשנה מבגדי חול לבגדי קדש לצורך עבודה וגם ממקום שאין ענוש כרת למקום שענוש כרת ולכך מחמיר מדרבנן ואפילו למצורע לטבול בשמיני שלו להכנים ידיו לבהונות ואע״פ שאינו משנה בגדיו לבגדי קדש ושאין מכניס [אלא] ידיו לבהונות ותנוך אוון ורגל, ותיבעי נמי לר"י דפליג אבן ואינו מלריך טבילה הנכנס לעזרה לטהור לעבודה אלא מדרבנן ולכך מיקל גם במצורע בשמיני שלו כדי להכנים ידיו לבהונות כיון שטבל לטהרתו מבערב גם אינו מכנים עכשיו כל גופו. תיבעי לבן זומה עד כהן לה מחייב בן זומה הלה לגווהי, כגון

חולך או אינו חולך. לר' יהודה דאמר מפני סרך טבילה בעלמא היא פסלה בה חלילה כשאר טבילות או דילמא כיון דאינה באה אלא להזכירו על הטומאה ישנה ולא לטהר בה היא באה לא פסלה בה חלילה: שמה ביאה. לענין טבילה זו ולריך לטבול אם בא להכנים

אחד מאיבריו לעזרה: מהו שיעשה סכין ארוכה. לפטור עלמו מן הטבילה ויעמוד חוץ לעזרה ויושיט ידו לפנים וישחוט מי מיפטר בהכי מן הטבילה או דילמא בעי טבילה. ולענין הכשירא דקרבן לא קא מיבעיא ליה דאף על גב דעמד מבחוץ ושחט כשירה דתניא בובחים (דף לב:) בן הבקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה': מיבעי לכן זומא. דמחמיר בה: חיבעי לרבנן דפליגי עליה דר"י. ואמרו כל אדם לא בעו טבילה: לגואי. ממנו הנכנס לה: עין עיעם. באה אמת המים לבית טבילת שער המים שעל החומה. ולפי ענין המקראות נראה לי שהוא מעיין מי נפתוח האמור בספר יהושע (טו) שמשם הגבול משפע ויורד למזרח ולמערב והוא יי הגבול בכל ארץ ישראל. והך מילתא דאביי משום דאמרינן בובחים (דף נד:) סבור למיבנייה לבית המקדש בעין עיטם אמרי ניחתי ביה פורתא דכתיב (דברים לג) ובין כתפיו שכן דשמעינן מיניה שהוא גבוה מן הכל ולא פריש מנא ליה ופריש ליה אביי הכא: גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות. כמדת גובה שער המים ובנין כלי של שלש אמות מלמעלה להחזיק ארבעים סאה שאי אפשר למים לעלות להר שהוא גבוה

חוצץ או אינו חוצץ אמר ליה ¢כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון אמר ליה אביי לרב יוסף סביאה במקצת שמה ביאה או לא א"ל "בהונות יוכיחו שהן ביאה במקצת ותניא מצורע מובל ועומד בשער ניקנור איבעיא להו מהו שיעשה סכין ארוכה וישחום תיבעי לבן זומא תיבעי לרבנן דפליגי עליה דר' יהודה תבעי לבן זומא עד כאן לא מחייב בן זומא אלא לגואי אבל לבראי לא או דילמא אתי לאימשוכי תיבעי לרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה ע"כ לא קאמרי רבנן התם דלא קא עביד עבודה אבל הכא דקא עביד עבודה לא או דילמא לא שנא תיקו: חמש טבילות ועשרה קידושין טובל: ת"ר מחמש מבילות ועשרה קידושין מובל כ"ג ומקדש בו ביום וכולן בקודש בבית הפרוה חוץ מראשונה שהיתה בחול ע"ג שער המים ובצד לשכתו היתה אמר אביי שמע מיניה עין עימם גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות דתנן ייכל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר אמות חוץ משל אולם סותניא יורחץ בשרו במים במי מקוה כל בשרו ימים שכל גופו עולה בהן יוכמה הן אמה על אמה ברום ג'

אמות יושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה

והאיכא

פשיט שפיר דמדרבנן דאמרי דעביד מעלה אפילו בשביל ביאת מקצת ה"נ לר"י בטבילת כל אדם דהויא דרבנן לריך לטבול אפילו לביאת מקלת: אך דילמא אתי לאימשובי. הא דאמר ר"פ הכל שוחטין (חולין דף ב: ושם) ור"פ כל הפסולים (זבחים דף לב.) דטמאין במוקדשין לכתחילה לא ישחטו בסכין ארוכה שמא יגעו בבשר ולא האמר טעמא דילמא אתי לאימשוכי ואע"ג דהכא מספקי' ליה אי גורינן דילמא אתי לאימשוכי או לא הני מילי בטהור אבל בטמא דאיכא כרת איכא למיחש טפי וי"ל אדרבה היא הנותנת התם כיון דטמא הוא זהיר טפי ולא עייל אבל טהור איכא למיחש טפי דילמא אתי

לאימשוכי: ובולן בקודש בגג

ממקום שנובעין שם: חוץ משל אולם. שגבהו ארבעים ורחבו עשרים: בית הפרוה. חימה לי והא גגין ועליות לא נתקדשו וי"ל גג בית הפרוה היה שוה לקרקע עזרה דכי האי גוונא משני בסוף פ' כילד לולין

והא

הוצץ או אינו חוצץ. פרש"י דלר"י קא מיבעיא ליה וקשה לי דאם

בין לר"י ובטבילה שהוא טובל כשאינו בא לעבוד אלא ליכנס ביאה

ריקנית דבהא מודה בן זומא דלא הויא אלא דרבנן שמא יעבוד כדפי׳

כן הוה ליה למימר בהדיא לר"י אלא נראה דבין לבן זומא

לעיל והא דקא מיבעיא ליה הכא

חולך או אינו חולך טפי מבכל טבילות

דרבנן כגון י״ח דבר וכיולא בהן

יש לומר משום דהא טבילה מעלה

יתירא היא שהרי טהור גמור הוא

ואין כאן לד חשש טומאה אלא מעלה

בעלמא וחומרא יחירא היא ולהכי

מיבעיה ליה דילמה חינו חולך:

ותניא מצורע מוכל ועומר כשער

דלרבי יהודה מיבעיא ליה מאי קא

פשיט מהכא הא ההיא לאו ר"י דר׳

יהודה פליג עלה לעיל י"ל אעפ"כ

ניקנור. לפרק"י שפירש

(פסחים דף פו.) אהא דפריך מהלשכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול תוכן חול וגגותיהן קודש בשגגותיהן שוין לקרקע עזרה אבל תימה לי אי גג בית הפרוה שוה לקרקע עזרה מסיבה למה לי דאמר בפ"ק (דף יט.) לשכת המדיחין כו' עד משם מסיבה עולה לגג בית הפרוה וי"ל דגג בית הפרוה אע"ג דשוה לקרקע עזרה לא היה לו פתח לעזרה משום לניעות לפי שכהן גדול טובל שם אלא היו נכנסין לו דרך לשכת המדיחין שהיתה תחת הקרקע ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה ול"ל דלשכת המדיחין תוכה קודש דאי לא תימא הכי הוה ליה גג בית הפרוה כמו לשכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול דאמר לעיל דתוכן חול אלא על כרחך לשכת המדיחין שגג בית הפרוה פתוח לה מוכה קודש ואע"ג דפרישנא דלשכת המדיחין מחילה היא וא"ר יוחנן בפרק כינד צולין (פסחים דף פו.) מחילות לא נתקדשו הא אוקימנא התם להא דרבי יוחנן בפתוחות להר הבית אבל פתוחות לעזרה נתקדשו ואין להקשות כי פריך התם מהלשכות וכו' ואוקמינן בשגגותיהן שוין לקרקע עזרה והדר פריך מסיפא א"כ הוה ליה מחילות וא"ר יוחנן מחילות לא נמקדשו אמאי לא פריך ממתני' דפרקין וממתני' דמדות כדפיי די"ל מאי נפקא מינה ההיא דהלשכות נמי מתני׳ היא בפ"ג דמסכת מעשר שני (מיים) ואדרבה ניאא ליה למיפרך מינה טפי ממתני׳ דהכא ודמדות לפי שהיא שנויה בסדר זרעים שהוא קודם לסדר מועד וסדר קדשים ועוד משום דפריך שתי קושיות מינה מרישא ומסיפא: עין עימם גבוה מקרקע עזרה כ"ג אמות. מימה לי ומנלן דבית הטבילה היתה גבוהה שלש אמות דילמא לא היתה גבוהה אלא אמה ואורכה שלש אמות והכהן היה משכיב עלמו בתוכו אי נמי לא היתה גבוהה אלא שתי אמות והכהן גדול יושב וטובל ויש לומר מסתמא כל מה שהיו יכולין להקל עליו משום חולשא דכהן גדול היו עושין ודרך עמידה היה טובל כי זה נקל לו יותר לעשות: אמה על אמה ברום שלש אמות. אין לומר דגובהו של אדם מראשו עד רגליו אינו אלא שלש אמות דא"כ גבי היוק ראייה דבעי ארבע אמות בפ"ק דבבא בתרא (דף ב:) למה לי כולי האי אלא י"ל דעד כתיפיו הוא שלש אמות ואף על פי שאין נוארו וראשו מחזיק אמה כיון דאפיקתיה משלש אמות אוקמא אארבע אמות ועוד דאי אפשר לקרקע שתלקט במלקט ורהיטני ופעמים שיש גבשושית פחות מג' טפחים סמוך לכותל וזימנין נמי שעומד על אלבעות רגליו ורואה מעבר לכותל וגבי כוכין בפרק המוכר פירות (שם דף ק: ושם) דארכו ארבע אמות היינו בין ראשו ובין דפי הארון שלמעלה ולמטה ועוד לריך שיהא בריוח והא דסגי הכא גבי מקוה בשלש אמות היינו משום דכשעומק המים שלש אמות כשנכנס בהן לפו מים על ראשו ועולין למעלה גם יכול לכוף ראשו קלת עד שיתכסה כל גופו במים ומה שיש בתרגום של מגילת אסתר פרשנדתא איצטלב על צליבא דתלת אמין דלפון איצטלב על צליבא דתלת אמין וכו׳ יש לומר כולם קטועי ראש היו שנהרגו ואח״כ נחלו וכן משמע בפרק המצניע (שבת דף 12. ושם) דהא דאמר גופו של אדם ג׳ אמות דלאו היינו עם הראש דקאמר התם המוליא משוי למעלה מעשרה חייב שכן משא בני קהת דאמר מר ארון ט' וכפורת טפח וגמירי דכל טונא דמידלי במוטות הילחא מלעיל ותרי חילתי מלחתא והשתא אי אמרת בשלמא דעד הכתף הוא שלש אמות דהיינו י״ח טפחים אז מוכח שפיר כי בכתף ישאו נמצא שהיה מן הארון למטה מן הכתף ו' טפחים וב' שלישים נמצא דאכתי היה גבוה מן הקרקע י"א טפחים ושליש אבל אי הוי עם

אפילו כשוילה לעבוד. אבד הבא דעביד עבודה בר'. האי דקרי הכא לשחיטה עבודה לא מיקשי אמאי דאמר בכמה דומים שחיטה לאו עבודה היא, די"ל דלא אשיב עבודה להצטרך כהן כשאר עבודות הדם, [אבל לענין טבילה זו קרי לה עבודה דאשיבה טפי מסמיכה ומתן בהוטת]. חבש בובידות בר'. בגמרא מפיק ד' טבילות מקרא וטבילה זו הראשונה מצי נפקא לן מקל וחומר דבן זומא דלעיל אפילו רבי יהודה נמי דליח ליה לעיל בשאר ימות השנה, בכהן גדול ביום הכפורים עלמו יכול להיות סובר כן דמדאימא הכא כל שכן הכא, ושמעינן נמי לקמן [לב, א] לרבי יהודה נמי קל וחומר כי האי גוונא מה בגדי זהב שאין נכנסים בהן לפני ולפנים טעון טבילה כו'. ואין להקשות למה לא יעשנה בקדש כמו אחרות, כי מסממא יש לו לעשות הראשונה קודם שיכנס למקום שענוש כרם. כיר. זאין להקשות למה לא יעשנה בקדש כמו אחרות, כי מספתמא יש לו לעשות הראשונה קודם שיכנס למקום שענוש כרת. חבש סבידות ועשרה קירושין, משחטעם הסתיד מחסיל לפן הדים של מרומת הדשן לא חשיב אע"ם עם של הה בכ"ג כדפירשתי בפיק לעיל ניר, ביד ה אבנטן כ, ב ד"ה משוסן לפי שהיה בעוד לילה, ועוד שתכאן ואלך היה עושה עבודות על הסדר אבל לאחר מרומת הדשן היה יכול לאחת מן העזרה (ובשניהם) [וכשנכנס] צריך טבילה. ש"ש עין עישם גבוה סקרקע העזרה ב"ג אבור. ואית ברוחב אתה על אתה, דילמא לא היה גבוה אלא אתה ברוחב ג' אמות. ייל דא"כ ה"ב מר"ג מיל של המה, דילמא לא היה בר"ג מושלא היה כה"ג מילים אביל ואון חודה היה להם לתקנו למטה משיעבול כהן גדול כל כך בדוחק, ועוד מסתמא היה כמו שאר מקוואת, ואט"ש שמעין היה לריך מי שאה לעדילת אדם לדישים בבבא קשות בב"ג בנה את מע"ש שמעין היה לריך מי שאה באמצע הדופן ולא היו המים בלין מלמעלה, שהרי כשהיו המים מגיעין וממלאין עד אותו הנקב היו מוחרין לאחוריהן שלא ילכו לעולם למעלה ממקום נביעתן. שב"ב גופו עודה בהן, מדכמיב כל בשרו.

פשיטא אי אין מגריכין טבילה בנכנס לעזרה הראש לעבודה שלא יצריכו עוד כלל לגהועת. לבהוטת, אבל לבראי כגון זה ששוחט בסכין ארוכה ואינו מכניס כלל מגופו לא, שלא יחייב בן זומא אע״פ שעושה שחיטת הקרבן, או ביבאות, מכל בניר בפון זי שמוטה שבין מרושה ואינו נכנס נמוסו מנוס מנות מחור בל שמים ביש שמים שליתו הקרפן, מו דילמא את ואימשור לפנט שיי שעוסק בשמיטת (הרבה) (הזכת) שמוד בפנים ולכך דירן עבילה חאילו נכנס לפנים לשמוע שאו ודאי היה מחמיר מדרבט כמו שמחמיר מן הסורה, אע"פ שגם או לא היה טובל מן הסורה לפי שאיט צריך לשטח (מבגדי) (לבגדין קדש זהם אל התקום שעטש כת בשביל שיטעים הובת, ואין שייך כאן קל וחומר דבן זומא, (ד)מכל מקום מדרבנן היה כדיך עבילה, ואפילו שלא היה נכנס כולו אלא מכניס ידו לשחוט היה צריך טבילה כמצורע שאינו אלא מכניס ידיו וצריך טבילה מדרבנן, ואט"ג דבריש שחיטת חולין [2, 2] לא איכפת לן בטמא השומט במקדש אלא משום שמא יגע בבשר, אבל לאימשוכי ליכנס בפנים לא חיישיטן החם, היינו טעמא שלפי שהוא טמא מהר הוא היטב שלא להיכנס משום עון ענוש כרת, ולהכי לא אמי לאימשוכי כי הכא. מיבעי לר״י דלא מצריך טבילה למצורע להכנסת ידיו לגהוטת, דעד כאן לא קאמר ר״י הסם אלא דלא עביד עבודה ולכך אין לחוש כלל לאימשוכי שאיט צריך כלל להימשך לפנים, אבל הכא דקעביד עבודה שחיטת הזבח העומד בפנים לא יתיר בלא טבילה דחיישיען בהכי דילמא הנהים מיק לני המתכן נפנים, במה מקפה בבל המת קברה במה שלמים והגד משמה בפנים לני המת צבנו שבים החייבות היה למת ל את לאימשוכי ויכנס בפנים כל גופו ואזכר, ואש"ג דהחם בשמיטת חולין לא חיישינן בהכי דילותא אחי לממשוכי דהחם היו טעם כפי בשוחט הזבח מכמלורע, דמשום דהאי עביד עבודה והאי לא עביד עבודה, להכי לא נקט החם בשחיטת חולין טעמא שבכאן (שהם) [שהוא] ספק אלא טעם שמא יגע בבשר שהוא ברור, דודאי הוא שיש לחש לכך. אי נמי משום דבעי לאסוקי אם שחט ואמר ברי לי כוי כדי ליישב ושחיטתן כשרה דיעבד נקט החם טעם דנגיעת בשר ולא נקט טעמא דהכא, אבל אין אט צריכין כאן לטעמים

רבינו חננאל

טור ש"ע י"ד סי׳ רא סעיף

יו א מיי׳ פ״ג מהלכום

מהלכות מהוואות הלכה א סמג עשין רמח

חבגד מיי׳

דמדרבנן היא, חוצץ כעין . . דאורייתא. וביאה בעזרה שיעשה זה שלא טבל סכין ארוכה וישחוט, בעיא זו עלתה בתיקו. חמש טבילות ועשרה קרושין. ת"ר חמשה טבילות ועשרה קרושין כו', וכולן בקדש אבית הפרוה. שואמר ורחץ אח ולבש את בגדיו. חוץ מז הראשונה שהיתה על מקוה היה שם עשוי על מימיו נמשכין בו מעין בו מעין . עיטם, כדגרסינן בתלמוד ארץ ישראל בגמרא דבן א"ר יהושע בן לוי אמת . המים היתה מושכת בו מעין עיטם וכו". כן גם בזה המקוה היו מימיו נמשכין בו מזה המעין והיה גובה השער כ' אמה ובנין המקוה עליו אמה על אמה ברום שלש. נמצא עין עיטם גבוה מקרקע . . עזרה כ״ג אמות ויותר כדי המים נשפכין מעין עיטם ריורדין (על) [אל] המקוה שעל גבי שער המים.

תום' ישנים (המשך) אחרונים הללו כי הנונח הראשון נכון ועיקר. ולשמא יגע בבשר ליכא למיחש הכא ביומא כי התם בשחיטת טהור. לשון רבינו. תמיה כבינו דבכל דוכתי דאמרינן מכנים ידיו לבהונות, למה לו להכנים היד שמאל כלל, (ווהו) [ומיהו] שמא כמ"ד כשאין לו ימין, וידיו דקאמר או זו או זו. תיבעי דר' יהודה כו'. ויש ספרים דגרסי תיבעי לרבנן דפליגי עליה דר"י עד עביד עבודה. ומכאן קשה למאי דפרישית לעיל דכל לומר לפורסת לשורה כו׳ דלטורך עבודה מיירי. וי״ל כדפי׳ לעיל. וה״ר יוסף לעיל. וה"ר יוסף ראי עד כאן לא פירש כאן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא טביד טבודה כלומר שחינו עושה עבודה מיד בשעה שנכנס ולכך לא יחייבו קודם כניסה לטבול, אבל הכא שעובד לאלחר שתא לריך לטבול. אבל לא נראה דהא